

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 27. april 2023

Orientering nr. 07/2023

57,5 mio. kr. på den danske finanslov skaber debat på Færøerne

De to færøske Folketingsmedlemmer, Sjúrdur Skaale (Javnaðarflokkurin) og Anna Falkenberg (Sambandsflokkurin), har under finanslovsforhandlingerne i Danmark indgået aftale med regeringen om, at der de kommende år afsættes 57,5 mio. kr. på finansloven til bl.a. havforskning i Nordatlanten, forskning i udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitik, et kultur- og søfartshus, bekæmpelse af sagsbunker hos Retten på Færøerne, samt etablering af en skydebane til det færøske politi.

Bevillingen på den danske finanslov har skabt stor debat på Færøerne, hvor bl.a. den tidligere lagmand og tidligere medlem af Folketinget Jóannes Eidesgaard (Javnaðarflokkurin) udtaler til FM1: *"Det er både flovt og latterligt, at de to folketingsmedlemmer har skaffet 57,5 mio. kr. på den danske finanslov, samtidig som landsstyret og et enigt Lagting har vedtaget at nedsætte statens tilskud til Færøerne med 25 mio. kr. De færøske FT-mellemmer skal først og fremmest tjene det færøske folk, men de skal også tjene landsstyret."* Erling Eidesgaard (Tjóðveldi) udtaler til KVF, at: *"De to 'julemand' i Folketinget bliver brugt af den danske stat til at underminere det færøske parlaments beslutninger"*.

Udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen har besøgt Færøerne

Den 13.-14. april 2023 var udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen på officielt besøg hos landsstyremedlem for udenrigs- og erhvervsanliggender Høgni Hoydal (Tjóðveldi). Ud over mødet mellem udenrigsministeren og landsstyremanden, mødtes udenrigsministeren med Lagtingets Udlandsudvalg.

Udenrigsministeren udtrykte efter mødet til KVF glæde over, at de to lande langt hen ad vejen ser ens på tingene. Begge parter er klar over, at der er spørgsmål, de to lande ser meget forskelligt på, men med respekt for det skal der samarbejdes for at løse tidens store udfordringer på den bedst tænkelige måde for begge lande. Udenrigsministeren udtrykte endvidere glæde over, at Færøerne har taget imod ukrainske flygtninge, bidraget med humanitær bistand til Ukraine, ligesom Færøerne har besluttet at følge samtlige sanktioner vedtaget af EU mod Rusland. På spørgsmålet om Færøernes fortsatte fiskerisamarbejde med Rusland udtalte udenrigsministeren, at det ikke er en beslutning, som han skal træffe. Men der, hvor Danmark måske kan bidrage, er bl.a. ved at få åbnet EU-døren (se Orientering 03/2023 om Færøernes ønske om en frihandelsaftale med EU). *"Hvis man skal lukke ned for samhandlen med nogen, så skal man jo finde nogle andre at handle med"*, udtalte udenrigsministeren. Høgni Hoydal udtalte ligeledes til KVF, at han var tilfreds med mødet, og at formålet med mødet bl.a. havde været at finde en måde fremadrettet at samarbejde på inden for det udenrigspolitiske område. Høgni Hoydal fremhævede, at parterne kender hinanden godt, og at udenrigsministeren er klar over, at Færøerne vil have sin egen udenrigspolitiske stemme i international sammenhæng.

Forsvarsminister Troels Lund Poulsen har besøgt Færøerne

Den 17. april 2023 var forsvarsminister Troels Lund Poulsen på officielt besøg hos landsstyremedlem for udenrigs- og erhvervsanliggender Høgni Hoydal (Tjóðveldi). Ud over mødet mellem forsvarsministeren og landsstyremanden mødtes forsvarsministeren med Lagtingets Udlandsudvalg.

Efter mødet udtalte forsvarsministeren til KVF, at det er vigtigt med tættere samarbejde og dialog mellem regeringen og Færøernes landsstyre, hvilket også er baggrunden for, at forsvarsministeren har lagt op til at besøge Færøerne flere gange årligt. Forsvarsministeren udtalte endvidere, at man på mødet havde drøftet den kommende luftvarslingsradar, samt det kommende forsvarsforlig, hvor forsvarsministeren ligeledes ønsker en tæt dialog med landsstyret og de nordatlantiske folketingsmedlemmer.

Høgni Hoydal udtalte til KVF at: *"man fra færøsk side lægger op til en helt ny måde at håndtere forsvars- og sikkerhedspolitik på, hvor vi siger "intet om os, uden om os". Det er landsstyret og Lagtinget, som træffer beslutningerne om det, der skal ske."* Høgni Hoydal oplyste, at der er et færøsk ønske om at overtage luftrummet og selv stå for driften af en kommende radar, ligesom Færøerne ønsker at yde eget bidrag til sin egen sikkerhed.

Russiske fiskeskibe mistænkt for spionage

Som omtalt i orientering 04/2023 og Indberetning 23/2022 valgte Færøernes landsstyre i slutningen af 2022 at forlænge fiskeriaftalen med Rusland gældende for 2023. Endvidere har Færøerne, ligesom Norge, valgt, at russiske fiskeskibe fortsat kan anløbe færøske havne.

I sidste uge, mens bl.a. forsvarsministeren besøgte Færøerne, lå flere russiske fiskeskibe ved kaj på Færøerne. Nogle af skibene lå i Tórshavn ved Tinganes, hvor landsstyret har til huse. Samtidig bragte DR1 første del af dokumentarserien "Skyggekrigen", hvoraf det bl.a. fremgik, at to russiske fiskeskibe, Lira og Ester, der i årevis har sejlet ved Færøerne og lagt til i færøske havne, bliver sat i direkte forbindelse med mulig spionage af den norske efterretningstjeneste. Begge skibe lå i sidste uge i færøsk havn og har i perioden fra 2015-2022 anløbet færøske havne over 200 gange.

Der har på Færøerne, ligesom i Danmark, efterfølgende været en bred debat i medierne om, hvorvidt de russiske skibe fortsat bør have adgang til færøske havne, om Færøerne skal forlænge fiskeriaftalen med Rusland, ligesom det har været debatteret, om der er tale om et sikkerhedspolitisk spørgsmål, og om det i så fald er Danmark eller Færøerne, der har kompetencen til at træffe afgørelse.

Landsstyremedlem for udenrigs- og erhvervsanliggender Høgni Hoydal oplyser til KVF, at landsstyret ikke har fået nogen indikationer på, at den aktivitet, der foregår nu, er anderledes end den, som har været tidligere. Til DR.dk udtaler Høgni Hoydal, at det er op til Færøerne selv at reagere på fundene i de færøske havne. Færøerne er "fuldt ud kapable til selv at vurdere, hvad der sker i vores område".

Høgni Hoydal udtaler endvidere til KVF, at i forhold til cybersikkerhed, så er Færøerne ved at etablere en færøsk cybersikkerhedsmyndighed, som både kan forbedre cybersikkerheden på Færøerne, og også kan have systemer, der fungerer, hvis noget skulle ske. Høgni Hoydal fremhæver, at man på Færøerne alt for længe har vidst for lidt, og at landsstyret nu forsøger at tage mest muligt ansvar og opnå mest mulig viden og så etablere egen efterretning, ligesom man vil forsøge at få egen overvågning af luftrummet og at styrke farvandsovervågning.

Lagmand Aksel V. Johannesen har til KVF udtalt, at det ikke kan accepteres, hvis det kan bevises, at russiske skibe spionerer på Færøerne. Det er urovækkende, udtaler lagmanden, men fremhæver, at der ikke er konkrete beviser for, at det sker på Færøerne. Landsstyret har i denne uge fået en rapport udarbejdet af embedsfolk, som belyser det færøske fiskerisamarbejde med Rusland. Landsstyret skal på den baggrund tage stilling til, hvordan Færøerne skal forholde sig fremadrettet. Efterfølgende skal spørgsmålet for Lagtingets Udlandsudvalg, inden Lagtinget i sidste ende skal tage stilling.

Stor NATO ubådsøvelse i Nordatlanten

I disse dage og et par uger frem foregår ubådsøvelsen Dynamic Mongoose i havområdet mellem Norge, Island og Færøerne. I øvelsen træner tolv NATO-lande forsvar imod angreb fra ubåde. Danmark deltager med tre militærfartøjer – fregatterne Esbern Snare og Niels Juel, samt inspektionsskibet Hvidbjørnen. Patruljefartøjet Brimil fra Færøerne deltager som et yderligere civilt bidrag. Oberstløjtnant Martin Lund, chef for Arktisk Kommandos forbindelseselement på Færøerne, udtaler: *”Det er glædeligt, at NATO for andet år i træk har valgt at lægge den årlige anti-ubådsøvelse i farvandet omkring Færøerne, der fortsat er yderst relevant at træne i. Deltagelse af skibe fra bl.a. Danmark og Færøerne demonstrerer vigtigheden af et godt samarbejde inden for rigsfællesskabet såvel som med NATO-allierede.”*

Eksport af pelagisk fisk til Rusland

I foråret 2022 sås et stort fald i eksportværdien til Rusland, som dog siden er næsten fordoblet, og nu udgør den samme værdi som inden februar 2022. Eksporten af pelagisk fisk til Rusland er ikke stoppet. I februar 2023 blev der eksporteret makrel, sild og sortmund til en værdi af 105,4 mio. kr. sammenlignet med 58,8 mio. kr. i februar 2022. Færøernes samlede eksport af fisk i perioden fra marts 2022 til februar 2023 udgjorde 11,8 mia. kr., som er en stigning på 2,1 mia. kr. sammenlignet med samme periode året før.

Stor stigning i antal opholds- og arbejdstilladelser

I perioden 2000-2013 blev der på Færøerne i gennemsnit givet 500-600 opholds- og arbejdstilladelser årligt. Dette tal har siden 2014 været stigende og satte i 2022 rekord med i alt 3.300 opholds- og arbejdstilladelser til udlændinge. Samtidig er antallet af anmeldelser vedr. overtrædelse af udlændingeloven steget fra 20 anmeldelser i 2018 til 154 anmeldelser i 2022. Det er i sær den voksende industri, som har medført det stigende antal udlændinge på Færøerne. Befolkningstallet stiger fortsat og udgjorde 54.303 personer den 1. marts 2023, svarende til en stigning på 1,1 pct. det seneste år.

Atlantic Airways og Vágar lufthavn opnåede overskud i 2022

2022 blev et godt år for det færøske flyselskab Atlantic Airways og lufthavnen på Færøerne. Atlantic Airways, som i 2021 havde et underskud på 10 mio. kr., opnåede i 2022 et overskud på 21 mio. kr. efter skat. Samtidig steg passagerantallet med 150.000 personer og udgjorde i alt 351.000. Af de rejsende var ca. 47 pct. udlændinge. Vágar lufthavn opnåede tilsvarende at vende et underskud på 5,6 mio. kr. i 2021 til et overskud på 8,8 mio. kr. i 2022. Lufthavnen betjente flere end 400.000 rejsende. I 2019, som var rekordår, rejste 424.000 personer via Vágar lufthavn, som forventer ny rekord af rejsende i 2023.